

Endnu en ny porttårnmønt

Når man siger porttårnmønter tænker man ofte på to mønter: den lille $\frac{1}{2}$ kas på knap 2 g, S1 (KM 48), som er den almindeligste og den store dobbelt kas på ca 8 g, S4, (KM 46). De er slået med hver sit sæt stempler.

Af Olav Sejerøe

Nu viser det sig at der er fem mønter slået med de to sæt stempler, men med forskellig vægte på ca. 2 g, 4 g og 8 g.

Det ene sæt stempler med C4 på forsiden og et porttårn på bagsiden er anvendt til mønterne S1, S2 og S3

S1: $\frac{1}{2}$ kas, Den lille porttårnmønt på ca. 2 g, som er den almindeligste blymønt fra Trankebar under Christian den Fjerde.

S2: 1 kas, Porttårnmønten på ca. 3.8 g, som ikke er så almindelig.

S3: 2 kas, Den tunge porttårnkas på ca. 7.6 g, som er unik

Nu er der fremkommet en ny porttårnmønt slået med de samme stempler som S4 (KM 46). S4 adskiller sig fra S1, S2 og S3 ved små cirkler på både forside og bagside.

Ny mønt: 1 kas 3,7g. KM 46,2

S4 2 kas 7,7g. KM 46,1

I modsætning til S4 som er en 2 kas på knap 8 g, er den nye mønt en 1 kas med en vægt på lidt under 4 g

Det er lidt vanskeligt at se cirklerne på bagsiderne af disse to mønter. Begge mønter har den samme stempelrevne nederst i bagsidens højre tårn

Der findes muligvis endnu en porttårnkas. Den indiske numismatiker Arumugam har oplyst at han engang har haft en meget stor porttårnkas på ca. 40 g. Det kunne være et forsøg på at lave en 10 kas af bly. Det kunne måske også være et vægtlod til at afveje et bestemt antal mønter.

Det er vanskeligt sikkert at sige hvornår porttårnmønterne er fremstillet. De har ingen årstal eller skibsnavne. Der er endnu ikke fundet nogen overprägninger, som kan hjælpe os. Vægten af mønterne kan måske hjælpe. Gennemsnitvægten af alle porttårnmønterne: $\frac{1}{2}$ kas, 1 kas og 2 kas er 3,79 g regnet for en kas.

Ser vi på andre mønter fra Christian den Fjerde, ser tallene for vægtene således ud:

- Mønter op til omkring 1640 ca. 4 g.
- Mønter fra 1644 og 1645 i gennemsnit 3,72 g.
- Mønterne fra 1646 til 1648 i gennemsnit 3,41 g.

Vægtmæssigt passer porttårnmønterne således bedst med andre bly-kas fra omkring 1644 og 1645.

Hvordan var situationen i Trankebar omkring 1644 og 1645?

Trankebar havde i en årrække haft en uheldig guvernør Pessart. Han havde stiftet gæld overalt. Han havde siddet i gældsfængsel i Masulipatam. I Trankebar var alt i forfald. Intet blev holdt ved lige og moralen var meget lav. Rygterne om tingenes slette tilstand var nået Danmark og man sendte Willum Leyel med skibet Christianshafn for at undersøge forholdene og eventuelt afsætte Pessart.

I september 1643 nåede Christianshafn til Trankebar. Leyel afkrævede Pessart regnskab. Pessart undslog sig; der fandtes formodentlig intet regnskab. Pessart lokkede derpå Leyel med på en rejse langs Indiens kyst. Her lykkedes det Pessart at slippe fra Leyel. Han ilede mod Trankebar, lånte flere penge, udrustede et skib, tog alt af værdi med fra Trankebar og sejlede mod Japan. Da Leyel nåede tilbage til Trankebar 1. juni 1644 fandt han Dansborg i en sørgelig forfatning. Pessart havde fjernet alt hvad der kunne fjernes: alle brugelige kanoner, alle lette våben, alt forråd.

Leyel tog straks fat på at genopbygge Dansborg. I 1644

lod han bygge en ny bro. Vinduer og døre blev fornyet. Restaureringsarbejdet fortsatte i 1645. Ved årets slutning kunne Leyel meddele kompagniet, at alle huse i fæstningen var nyopført, kirken repareret, skansen sat i stand og forsynet med palisader. Der var stor aktivitet i Trankebar og brug for mange penge.

Vægten af porttårnmønterne på 3.79g for en kas passer godt med vægte af andre mønter fra 1644 og 1645. guvernør Willum Leyels gennemgribende restaurering af Dansborg på samme tid med et stort forbrug af penge peger også på, at mønterne kan stamme fra 1644 til 1645.

Der har været brug for mange mønter og man har prøvet sig frem med forskellige mønter og vægte. Afprøvningen er endt med at man har valgt S1 på knap 2g som den lille porttårnmønt, en ½ kas. Den blev den almindeligste blymønt fra C4s tid. Som en 1 kas har man valgt S2 og som en 2 kas har man valgt S4. De to unikke mønter S3 på 2 kas og den nye variant af S4 1 kas kunne være prøvemønter som er droppet.

Ny kombination af forside og bagside

For første gang er der fundet en ny kombination af forside og bagside på en af Christian den Fjerdes mønter.

Det er forsiden fra (KM 29) S14,1 GUD i kombination med bagsiden fra (KM 28,1) S13 IHS.

Den nye kombination kommer til at hedde KM 28,2.

KM 29, S14,1 · GUD

KM 28,1, S13 · IHS

Ny kombination KM 28,2

Forside: KM 29, S14,1 · GUD | Bagside: KM 28,1, S13 · IHS